

SPRÁVA Z PODUJATIA

Podujatie: Envirofórum – od teórie k praxi

Lokalita: Kongresová sála Úradu Žilinského samosprávneho kraja, Žilina

Dátum realizácie: 3. 11. 2022

Počet účastníkov: 36

Kontext: Podujatie bolo jednou z fáz projektu rozsiahleho mapovania stavu environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvety (EVVO) na stredných školách v kraji, ktorú plánuje ŽSK strategicky rozvíjať.

Informácie o podujatí:

Na celodenné podujatie s tromi participatívnymi aktivitami boli pozvaní učiteľky a učители zo 73 stredných škôl v kraji (59 v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, 14 v inej), ktorí v rámci predošlého zberu dát zaslali meno a kontakt na svojho školského envirokoordinátora. Registračným formulárom sa z tohto počtu prihlásilo na podujatie 36 škôl, pričom pokrytý bol každý historický región kraja. Najväčšie zastúpenie malo krajské mesto Žilina, nasledovali Ružomberok, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Hrádok.

Envirokoordinátori boli rozdelení do troch pracovných skupín na základe náhodného kľúča podľa troch pridelených farieb – červená, tmavozelená a žltá (aktivita POTREBY/PROBLÉMY) a čísla 1-8 (aktivita IDEÁL) na programe odovzdanom pri prezencii, ktorým sa riadili počas celého dňa.

V úvodnej časti programu ich privítal riaditeľ odboru regionálneho rozvoja Ján Pavlík a predstavené boli výstupy z dotazníkového prieskumu, realizovaného v polovici októbra, na ktorý nadviazali ďalšie aktivity.

Aktivita 1: POTREBY/ PROBLÉMY

Scenár aktivity

Učiteľky a učelia diskutovali v troch pracovných skupinách o problémoch, ktoré bránia rozvoju envirovýchovy, ako aj svojich potrebách, aby envirovýchova fungovala lepšie. V závere každý z účastníkov dostal k dispozícii 5 hlasov, ktoré Pubovoľne rozdelil prioritným témam.

PRACOVNÁ SKUPINA ČERVENÁ

Stručný výber výstupov

❖ učebné materiály (10b)

Envirokoordinátori nemajú k dispozícii materiály na výučbu, resp. materiály, ktoré majú, sú nesystematické a nedostatočné. Vyhľadávanie materiálov na internete zaberá veľa času, chýba tematický plán, materiály na výučbu sú dostupné len v rámci projektu - ak je škola v nejakom zapojená.

❖ zabezpečenie kontinuálneho financovania environmentálnej výchovy a aktivít (9b)

Škola ma financie na enviro aktivity len z projektov, tie však prídu jednorazovo a následne musí škola hľadať sponzorov – niečo zaplatí škola/žiaci. Financovanie enviro aktivít musí byť systematické. Na tret'om mieste sa ocitla rovno štvorica potrieb (každá 8b) a to

❖ dostupné vzdelávanie pre učiteľ'ov a učiteľ'ky (8b)

❖ workshop pre žiakov a žiačky, kam by sa s nimi školy mohli prihlásiť (8b)

❖ bezplatný balík, ktorý by obsahoval pracovné listy a pomôcky (8b)

PRACOVNÁ SKUPINA ZELEŇÁ

Stručný výber výstupov

❖ primeraný úväzok učiteľa (13b)

Učitelia a učiteľky majú veľa inej agendy, nemajú vytvorený dostatočný priestor na envirovzdelávanie, aktivity robia nad rámec svojich povinností a bez nároku na odmenu.

❖ zlepšenie prostredia, z ktorého pochádza žiak (12b)

Potrebné je motivovať aj rodičov, akcentovať na kvalitu a environmentálne návyky už na základnej škole.

❖ vytváranie priestor pre prax a koncentrovanie výučby (9b)

Pomohli by intenzívne koncentrované workshopy pre žiakov v teréne, nakoľko je zle nastavený vzdelávací plán - je daných len niekoľko hodín, ktoré sa počas roka rozplynú a študenti nie sú schopní tému navnímať.

❖ odstránenie legislatívnych obmedzení (8b)

❖ financie na enviro aktivity (6b).

PRACOVNÁ SKUPINA ŽLTÁ

Stručný výber výstupov

❖ spolupráca s odborníkmi (11b)

Odborníci by prichádzali na školu, skvalitňovali výučbu, ozvlášťovali vzdelávací proces a zároveň odbremenili učiteľov.

❖ vzdelávanie učiteľov (9b)

Optimálne v pracovnej dobe, nakoľko mnoho učiteľov dochádza do zamestnania a nemá priestor na vycestovanie, prípadne online vo forme webinárov

❖ čas na enviro vzdelávanie (9b)

❖ vlastný samostatný predmet venovaný EVVO (9b)

Na takomto predmete by bolo možné venovať sa enviro aktivitám, pretože dnes je EVVO len súčasťou nejakého iného predmetu, nie je priestor tému prehĺbovať).

❖ pracovné materiály, listy a ich aktualizácia (8b)

Aktivita 2: DOBRÁ PRAX

Scenár aktivity

V úvode boli predstavené výstupy z predošlej aktivity 1 v pléne. Nasledovalo päť stredných škôl so svojou prezentáciou, v rámci ktorej predstavili svoj príklad dobrej praxe. Po každej prezentácii nasledovala voľná diskusia. Prezentácie sú prílohou e-mailu.

Prezentujúce školy:

Gymnázium Kysucké Nové Mesto

Obchodná akadémia Dušana Metoda Janotu Čadca

Gymnázium Hlinská Žilina

Gymnázium Varšavská Žilina

Obchodná akadémia Liptovský Mikuláš

Aktivita 3: IDEÁL

Scenár aktivity

Posledná aktivita bola realizovaná participatívnou metódou - World Cafe. V priestore sa nachádzalo 8 stolov, pri každom bol jeden facilitátor, ktorý viedol diskusiu na jednu z ôsmich vopred stanovených tém. Zoznam tém vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu, kde sú definované ciele environmentálnej výchovy. Učiteľky a učitelia vytvorili náhodne zmiešané skupiny (3-5 členov) a posúvali sa každých 10 minút k ďalšiemu stolu – celkovo osem rotácií.

Zoznam tém

Čo sa dá urobiť aby žiak:

- ❖ 1 - dokázal vnímať negatívne zásahy človeka vo svojom širšom životnom prostredí;
- ❖ 2 - navrhol možnosti, riešenia smerujúce k ochrane a zlepšeniu životného prostredia na lokálnej/regionálnej úrovni a aktívne sa na nich podieľal;
- ❖ 3 - skúmal vplyv faktorov prostredia na organizmy v širších súvislostiach;
- ❖ 4 - spoznal globálne ekologické problémy, kriticky hodnotil ich vplyv a navrhol možnosti riešenia;
- ❖ 5 - porozumel princípom trvalo udržateľného rozvoja;
- ❖ 6 - porovnal technológie a materiály, ktoré sú šetrné a ktoré poškodzujú životné prostredie, akceptoval potrebu uprednostnenia tzv. zelených technológií a materiálov;
- ❖ 7 - poznal spoločenské nástroje starostlivosti o životné prostredie;
- ❖ 8 - správal sa šetrne k prírodným zdrojom, vedel prispôbiť svoje návyky v prospech zachovania životných podmienok.

Prehľad kľúčových zistení

Hlavný bodom, ktorý sa opakoval všade, bola nutnosť práce s praktickými príkladmi. Exkurzie, besedy, jednoducho priama ukážka rôznych prístupov v praxi. Hlbšie rozvinutie debaty identifikovalo problém, že pedagógovia tieto príklady musia sami vyhľadávať a navyše sú obmedzovaní finančnými možnosťami školy a žiakov, respektíve ich rodičov. Ako prínosná bola u všetkých skupín v tomto smere identifikovaná potreba mať k dispozícii zoznam aktérov (neziskových organizácií, zriaďovaných inštitúcií, súkromných firiem ...). Z nich by pedagógovia ľahko a rýchlo získali prehľad, kto, v akej oblasti environmentalistiky, v ktorej časti regiónu a za akú sumu poskytuje aké služby.

Praktické príklady na jednoduchej báze vedia poskytnúť aj samotné školy. Napr. automechanici dokážu vysvetliť skladovanie a narábanie s použitými olejmi, stavbári možnosti efektívnejšieho zatepľovania, resp. už vyhľadané príklady ako napr. koľko vydrží desiata v mikroténovom vrecku, koľko vo včeloobale. Pedagógovia by preto ocenili aj možnosť mať zoznam takýchto príkladov, ktorý si vedia navzájom vytvoriť sami pre seba.

Z diskusie vzišla séria tipov, odporúčaní a návrhov konkrétnych aktivít, ktoré vám predstavujeme v nasledovnej časti, pričom sú rozdelené do niekoľkých oblastí.

Environmentálna prax:

- nastaviť efektívnu spoluprácu s mestom alebo obcami
- názorné ukážky - vysypanie kontajneru a jeho roztriedenie / brigáda v triedičkách
- ukázať historicky trvalo udržateľný spôsob života predkov v mieste, kde žijú
- analýza mediálne známeho problému s odborníkmi (napr. medvede) z oboch táborov
- výroba meracích zariadení
- diaľkové prenosy meracích zariadení kvality ovzdušia / vody / kyslých dažďov / CO2 v rôznych lokalitách / prašného spádu / mikroplastov v H2O
- exkurzia „nočnej oblohy“ – svetelné znečistenie
- ukázať fragmentáciu krajiny vo voľnej krajine
- komparácia nameraného stavu s ideálnym stavom
- pozorovanie zveri v kultúrnej krajine
- móda v globálnych súvislostiach
- učiť vonku predmety tam, kde je to možné a robiť experimenty
- exkurzie tam, kde to funguje

Stručný výber návrhov z Aktivity 3

Popularizácia:

- mládež považuje za „trápne“ umývať plasty a triediť ich – iniciatíva musí vziť od nich
- pomoc influencerov – ako model, vzor, zapojiť do EVVO
- aj žiaci sami môžu byť influenceri v tejto oblasti
- krátke shoty do 30 s na TIK TOK a Instagrame
- dostať tému do rodín

Systém, prostredie, podpora kraja:

- aktívny prístup školy, vedenie musí byť oporou v eko aktivitách, je potrebné motivovať učiteľov, vytvoriť im zázemie na eko-aktivity (čas, finančné ohodnotenie, financie na aktivity, podpora nápadov)
- pomoc učiteľom z europrojektami a výzvami prostredníctvom seminára na VÚC
- podporiť školy stojanmi na bicykle a ekokolobežky
- kraj by mohol zväziť dotačný systém na enviroaktivity
- realizovať prednášky na školách (svoje aktivity by mohli predstaviť odborné firmy, ktoré realizujú rôzne environmentálne aktivity, pozývať významných speakrov - VÚC ako koordinátor)
- kraj by mohol zastrešiť organizácie, ktoré sú vhodné a bezpečné na spoluprácu

Súťaže:

- súťaže s eko témami
- súťaže medzi školami, s vecnou cenou/odmenou
- SOČ na envirotémy (praktické riešenia)
- envirométy/challenge – merateľné, zamerané na cieľ, návrh riešení a opatrení
- nábor študentov cez školský parlament
- je dôležité organizovať súťaže na školskej, krajskej aj národnej úrovni s ekologickou tematikou. Študenti žijú sociálnymi sieťami (facebook je out, vedie insta alebo tiktok) - video súťaž na tému „čo by si urobil, aby si zlepšil životné prostredie“, výzva pre študentov na instagrame – Ty a príroda

Motivácia:

- motivovať učiteľov, aby sa stali vzorom a príkladom
- odmeny pre triedy
- možnosť presunutia testov
- exkurzie za odmenu pre žiakov/triedy
- školy v prírode
- deň voľna podľa vlastného výberu (prípadne hodina, odstupňovať podľa množstva eko aktivít)
- kraj by mohol oceňovať študentov nie len za študijné výsledky, ale aj eko-aktivity
- motivovať známkami za eko – aktivity
- motivačné videá (inšpirácie z iných škôl, videá svetového formátu)
- nastaviť spoluprácu s inými školami – výmena informácií, zdieľanie dobrej praxe
- motivovať žiakov cestovaním, výmena skúsenosti v zahraničí – eko stáže
- odmeňovať aktívnych študentov (deň voľna, výlet...), vytvoriť im určitý status
- podporovať vodcovské typy na určité aktivity, aby sa stali prirodzeným lídrom svojich rovesníkov

Ďakujeme!

Na realizácii podujatia Envirofórum – od teórie k praxi spolupracovali Pracovisko participatívnej politiky a Odbor regionálneho rozvoja ŽSK.

Komplexná analýza získaných vstupov bude pripravená v januári 2023.

December 2022